

GONDOLATOK A TERROR HÁZA MEGLÁTOGATÁSA UTÁN...

Nem rég családommal meglátogattam a Terror Házát, amelyet Budapest egyik legszebb sugárútján, az Anrassy 60 számot viselő hirhedt palotába rendeztek be. Sorunkra vártunk, mert hírből már hallottuk, hogy ez az intézmény a XX. század magyar történelmének két tragikus korszakába, a fasizmus és kommunizmus embertelen tetteibe enged bepillantani. A Terror Házát szándékosan nem neveztem múzeumnak és , hogy mennyire igazam volt, arról meggyőződhettem Boros Péter ex- miniszterelnök úr okos beszélgetését hallgatva valamelyik televíziós adásban Ez a helység egy emlékeztető, kiátkozó, elmerengő, elcsodálkozó, a sóhajt magunkba folytó, esetleg megbocsájtó alkalom, embere válogatja. Egy biztos: életem folyamán sok város ilyen- olyan múzeumát meglátogattam, de ilyen hatást egyik sem váltott ki bennem, mint a Terror Háza! Ezért mondom, ez nem pusztán múzeum, ahová a kinti zajtól, hőségtől menekülünk megpihentetni szemünket, lelkünket. Itt a döbbenettől nem képesek szólni az emberek és ez a döbbenet távozásukkor is az arcokon marad. Egyetlen egyszer hallottam egy tizenéves gyermek csodálkozó hangját, aki így szólt az édesapjához:

-Tényleg, apa, ez így volt, így történt?

Azt már nem hallottam, csak sejtem, mit válaszolhatott az apa...

Ez a kívülről imponáns palota belülről egy több sorozatot magába foglaló horróról filmhez hasonlítható, csak hogy ez nem kitalált gyilkosság, terror, horror sorozat, hanem valódi vér-hús emberek borzalmas történeteit idézi fel. Itt csak némán, fogcsikorgatva lehet járni, hallani és csak fogcsikorgatva nézhetjük sorra azokat a borzalmas képeket, jeleneteket, kínzó eszközöket, cellákat, ahol emberek százait kínozták halálra előbb Szálasy- kormány idején, majd később, még a fasisztáknál is „ötletesebb” államvédelmi hatóságok. Furcsa itt a hangulat! A technikának köszönhetően pillanatok idéződnek fel a borzalmas múltból, felénk integetnek, mintha csak hozzánk szólnának a diktátorok, szinte jön, hogy visszaintegessünk a jóságos, mosolygó gyermekbarát Sztálinnak, Rákosinak, akiknek valamikor gyermekkorunkban az iskolában köszönő leveleket írtunk, csak éppen azt nem értettük, hogy mit is köszönünk. De megszólalnak, saját hangjukon beszélnek a sértettek, akik túléltek a kínzásokat, megaláztatásokat , a kínzásokról, gabonások, padlások lesöpréséről és arról, hogy lettek a nép ellenségei egy hazug, uszító propaganda árán! Ők voltak a munkásosztály, saját falustársaik, közösségeik megbélyegezettjei.

Aki még nem tudta, az is betekinthez ebbe az ördögi politikába, ahogyan nem csak egymást falták fel, ha szükség volt erre, ezek a szörnyek, gondoljunk csak az árulási perekre, hanem valóságos hadjáratot folytattak saját népük ellen, amelyből vétettek és amelytől szörnyen eltávolodtak. A történelem tapasztalata és az itt látottak nyomán felvetődik a kérdés: hogyan lehettek ezek a kínzó, ÁVO-s legények annyira kegyetlenek nemzettársaik, ha kellett saját rokonaik ellen? Nos, ebben a kérdésben, azaz a cinizmusukban múlták felül a

kommunisták a fasisztákat! A kezdeti demagog szólamaikkal elszédítették az erre fogékony embereket. Akkorjában fogalmam sem volt, miért ismételteti olyan gyakran a paraszti észjárású apám:

- Tudjátok meg, hogy a fejetetejére állt ez a nyavalyás világ!

Embercsoportokat uszítottak ördögi módszerekkel egymás ellen. Úgy látszott, hogy a munkásosztály mennyibe fog menni! Az ő nevében beszéltek, intézkedtek, diktáltak és szegények el is hitték, beleélték magukat ebbe a szerepbe! És akik vakon hittek ebben, a volt kommunista országokban még ma is nosztalgizálnak amiatt, hogy a munkásosztály mennyibemenetele elmaradt.

A letartóztatásokat, megkínzásokat, halált és ráadásnak a tankok tonnás láncait, amelyek fiatal testeket cafatokká taposták, senki nem kerülhette el, aki valamelyest megértette azt az óriási, világméretű becsapást, tudattiprást és lélekbezúzást, amelyekre képesek voltak a kommunista hatalmat kiszolgáló szervek. Árgus, képzett fiúk figyelték egy földretepert nép minden mozdulatát. És ami lelkileg még ennél is szörnyűbb dolog, szinte sejtjeinkbe itatták az irigységet, az egymás jelengetését, egymásra mutogatást. Egymást jelengettük, nem tudtuk, ki az igazi besugó egy nagynak tartott, hitt úgy érdekében. És feltevődik a kérdés, ezek a népek mikor tudják leszokni ezt a káros szokásukat, amelyek sejtjeinkbe ívódtak? Hallgassunk csak bele az M2 tv adás Nap- kelte egy-egy betelefonáló vélemény- nyilvánításába, most, a XXI. század első felében! Ilyenkor itt, Erdély legeldugottabb szegletében, Gyímesben, szégyellem a magyarságomat! És azt gondolom, mennyire hiányzik ezeknek az embereknek az, amit mi Trianon után szinte naponta átélünk: a sok megalázás, az, hogy mindig másodrendű polgároknak tekintettek, a vonaton megverik gyermekünket, mert magyarul beszél marok-telefonján az otthoniakkal, ha kiránduló csoporttal Galacon járok, a gyermekekre rászólnak a kofák, hogy beszéljenek románul, mert román kenyeret esznek. Igen, Uraim, ezek azok a leckék, amelyek minket igazi magyarokká tettek, azokkal ellentétben, akiknek a lelkükből rég elpárolgott a valahová tartozás érzése, aki sajnálja az elszakadt magyaroktól a fillért, aki meggyalázza a nekünk még most is szent ereklyéket, szimbolumokat. Gondolok a Szent Koronára, a Szent Királyainktól ránkmaradt szent szimbólumokra. Azért csodálom a román embereket, mert ha bárki sértő szavakkal illetné nemzeti szimbólumaikat, képesek volnának ölni azokért! Erről később akartam szólni, de van úgy néha, hogy az ember saját magát sem tudja elhallgattatni. Ebben is magyarok vagyunk, nem de? De térjünk vissza a Terror Házához, ameddig még szólhatunk róla, hiszen már azt is rettenetesen kikezdte az Irigység!

Egy borzasztó XX. század autentikus képei, dokumentumai tárulnak elénk! Ki hitte volna abban az időben az egyszerű emberek közül, hogy a mosolygó gyermeksimogató Rákosi Mátyás mire volt képes a függönyök mögött? Csak később értették meg, hogy minden diktátor ártatlan gyermekekkel pózol a festő, a fényképész előtt? Elámulunk a kínzás módozatain a köröm tépéstől a satuba, ajtó nyílásába szorításig, a máj, vese szétzúzásáig. És mindezt az Istenadta Nép, a Munkásosztály nevében a XX. század közepén és többek között a mi kis Ma –

gyarországunkban is! Feltesszük a kérdést: hogyan sülyedhetett ilyen mélyre az Ember? És mivel enyhébbek, „tetszetősebbek” ezek a szörnyű tettek, mint például a holocaust barbárságai? Semmivel az égvilágon, sőt cinikusabbak, ördögiebbek voltak, mert egy, a magyar népre idegen eszme nevében a kínzókat, gyilkosokat saját népükre uszították. S ez fájóbb, szörnyebb, mintha tatár, török, muszka, német kínozza, tizedelte volna kicsi népünket! De a világfájdalmakból tanult-e valamit az Ember? Napjainkig, sőt talán örökkön örökké valamilyen vélt igazság, eszme, vallás nevében tovább folytatja a gyűlöletből virágzott és születő ellenségeskedést, gyilkolást, legyen az testi vagy lelki öldöklés. A holocaust, amit már majdnem hatvan éve unostalan ismételtünk, amelyről könyvek, filmek százai születtek, emlékházak, emlékművek hirdetik a tettek szörnyűségeit, és aminek már eszmei emlékműve, Nobel-díja is van, egy cseppet sem gonoszabb, mint mondjuk a sortüzek, akasztások, körömtépések, internálások, gulág, verőszobák, kínzások fajtái, amelyekről pontosan a Terror Háza beszél. És ezekért ki a kollektív- bűnos, mint mondjuk, a magyar nemzet a zsidó üldözésekért? Sztálin, a mosolygós, huncut szemű gyermekbarát Sztálin, a népek „tanítómestere” egymaga sokmillió embert küldött a halálba, haláltáborokba, csak ezeket másképp nevezték el, gulág volt a nevük és nem holocaust. Mivel világméretbe gondolkozva ezek az áldozatok szerencsétlen mozsikok utódai voltak, akárcsak magyar, román, lengyel társaik, szomorú, szörnyű sorsukat nem volt aki dobra verje hosszú ideig. Nem is volt ez a nagyhatalmak érdeke, ezek mögött nem álltak pénzes csoportok! De, kérdem én, mi is a „holocaust” jelentése? Teljes elégetés, megsemmisítés! Nem ugyanezt tették a kommunista rendszerek kiszolgálói Sztálintól Rákosiig? És amikor egy kis bátor nép nem tűrte tovább a megalázásokat és farkasszemet nézett a félvilágméretű rosszal, akkor elemi erővel tört ki az 1956-os forradalom és egy nép nevét ismerte meg a világ: megismerték, bíztatták és cserbehagyták! A forradalom igazi nevét közel negyven évig nem lehetett kiejteni és következett a megtorlás ideje. Ha nem ismernők ezeket, ha családunk nem sinylették meg az újabb szörnyűségeket, a Terror Háza ezekből is ad némi izelítőt! Igaz, a hirhedt Államvédelmi Hatóság 1956-ban kiköltözött az Andrássy út 60-ból, de a megtorlások és a terror nem maradt el! Erről és persze az érintettek hozzátartozói és velük egykorúak saját emlékeiket felidézve meggyőződhetnek a látogatók, ha végig járják az „56-os termet”, a „megtorlás termét” a „kivándorlás” és a „könnyek termét”. Ennyit a Terror Házáról! De ami a látogatás után következett, a feltörő kérdések, emlékek, hangulat, azoktól nem tudok szabadulni! Hányszor hagytak minket történelmünk folyamán a sárba taposva a nagyhatalmak: Mohács, 1849, 1945, 1956! Aztán feltűnik Pongrácz Gergely bárdal faragott kemény arca, aki- amint mondja- a Korvin-közi harcokban szégyellett elmenni, megfutamodni, amikor csillogó szemű rongyos srácokat látott magakörül bátran szembenézni a halállal! Hát igen, így lesznek a hősök, mert senki nem születik hősnak! Aztán tizenkét nap szabadságért tizenötezer embert ítéltek el és több mint kétszázat kivégeztetett a

szerénymosolyú, népszerű Kádár rendszere. Mint egy kétszázezren elmenekültek, szétszóródtak a világban. Sokan ott anyagilag igen- igen jól jártak. De azt csak ők tudták volna megmondani, hányszor álmodták újra a borzalmas napokat, a lánchidat, a Balatont. És eszembe jut az óriási csalódás a népi demokráciában, a szociálizmusban, a kommunizmusban, amikor a Duna – deltába vittek katonának. Hányan tudták azt Romániában, hogy a gyönyörű Duna-delta politikai foglyokkal van tele, sok ezren raboskodtak ott, akikről még a hozzátartozók sem tudtak semmit és akiknek egy jó százaléka bizony erdélyi magyar volt! Amikor megláttuk az emberi formájukból kivetkőzött, rongyokba bugyulált embereket, akik a nádat vágják és alig vonszolták magukat, egy világ omlott össze sokunkban! De ahogyan minden múltó ez is elmúlt. És én most, 2003-ban másért vagyok szomorú! Elkésérít az, hogy Magyarországon vannak olyan emberek, akik megakadályoznák, rossz szemmel nézik ha a jelenkorban az ilyen poklokat átélt kiszabadulók vagy hozzátartozók visszaemlékeznek valamilyen módon ezekre az évekre, a sok terrorra. El akarják lehetetleníteni a Terror Háza működését, összehordva botcsinálta érveket. Szerintem, a dr. szabóknak, petőivánoknak nem kötelező meglátogatni ezt az intézményt, hiszen ez nem egy kötelező uttoró- látogatás! Csak hogy Magyarország nem csak azokból tevődik össze, akiket valamiért zavar a Terror Háza. Az ők félnék viaskodása a múlt árnyékaival annyira visszataszító, hogy minket, határokon kívüli magyarokat is rettenetes szégyenérzet fog el az olcsó trükkök láttán, amikor egyeseknek nincs érzékük a másság elismeréséhez. Ki tiltja meg nekük, hogy ők is emlékhátakat, múzeumokat állítsanak elődjek megismertetésére, ha azok megérdemlik azt! Mert amit mostanában rendeznek ál- érvekkel a Terror Háza ellen, azt igazából a mindenkori diktátorok tették: csak az a jó és igaz, ami nekem kedves és jó! Mit érdekelnek a más érzései, emlékei? Bizony, bármennyire is fürdik a holló, fekete marad! Mert általános értékű egy és örök igazság nincs! De léteznek az emberi csoportok külön bejáratú igazságai és szenvedései. Csak Hitler, Sztálin, Rákosi, Ceausescu és még egy néhányan voltak, hitük szerint az örök igazság birtokosai. És úgy látszik, az utódaik! Igyekszem megérteni a hőbörgőket, hiszen hozzánk, Erdélybe, sőt Gyimesbe is eljutnak már a hírek. Sőt, az utolsó időben az m2 adásaiból végigkínálódhatjuk az igenis pártos beállítottságú politikai kabaré- sorozatot, a Napkeltét, amire egyáltalán nem lenne szükségünk, de hát, Istenem, ez is magyar adás és hát nézzük mi is, igaz? Hiszen magyarok lennénk mi is! Ismétlem, igyekszem megérteni azokat, akik el akarják lehetetleníteni a Terror Háza működését. Tudom, hogy ők internacionalisták, nem nemzetben gondolkoznak, nemmel szavaznak a külföldre szorult magyarok megsegítését felvető törvények elfogadásánál, (majd pofátlanul idelátogatnak, amikor már a hatalom birtokosai- lásd K. Gábor urat). Meglepetéssel hallom és olvasom, hogy Magyarországon egyeseknek nem azt jelentik a nemzeti szimbólumok, mint mondjuk egy gyimesi csángónak! Gondolok pl. a Himnusra. Vagy hallom a Szent Korona valakiknek az anyaországban „pléhdarabokat” jelent, a szent

ereklyéket pedig kiszáradt csontdaraboknak tekintik! Ez az, ami itt, Erdélyben nekünk nagyon fáj! De erről már szoltunk...

Nagyon szomorúak vagyunk azért a sok mocskolódásért, ködösítésekért, ami ma Magyarországon történik. Ennek egy része a Terror Háza ellen indított kampány is. És főleg az fáj, mennyire rövid, tiszavirág életű volt az az időszak, ameddig tőlünk, határon kívül szorult magyaroktól nem idegenkedtek, nem irtóztak egyesek az anyaországban és ameddig mi is valóban úgy érezhettük, hogy a magyar nemzet tagjainak tekintenek. Antall Józsefre, Orbán Viktorra gondolok és arra, milyen kevés is kell egy elkínzott népcsoportnak ahhoz, hogy embernek és igazi magyarnak érezzék magukat szülőföldjükön, amely lassan egy idegen tengerré vált körülöttük.

Amikor a magyarországiak ijjedeznek, sőt meg se szavazzák a státusztörvényt, vagy akik megszavazták is, márra igyeksenek kiüríteni azt, akkor a 92 éves gyimesi csángó, az öreg Pecmon szavai jutnak eszembe:

- De miért kell magának magyar igazolvány?
- Hát miért? Mert én is magyar vagyok. Nem emlékszik, mit mondott volt Antall József miniszterelnök úr?

Gondolt- e vajon az öreg csángó az igazolvány anyagi hasznára? Ezt döntse el az olvasó!

Gyimesközéplak, 2003 március 14.

Tankó Gyula tanár